

«Κάναμε ένα γύρο επιθεωρήσεως μέσα στην πόλη. Η λεηλασία ήταν πλήρης' πόρτες είχαν γκρεμιστεί και κείνες που δε μπορούσαν να τις βγάλουν τις κατέστρεψαν. Η Φώκαια που ήταν προηγουμένως ένας τόπος μεγάλης δραστηριότητας, τώρα ήταν μια νεκρούπολη.

«Μας έφεραν μια γυναίκα που πέθανε' την είχαν βιάσει δέκα επτά Τούρκοι. Επίσης είχαν πάρει μαζί τους στα βουνά ένα κορίτσι δέκα έξι ετών αφού σκότωσαν μπροστά στα μάτια του τον πατέρα και την μητέρα της. Έτσι είχαμε ιδεί τα πέντε χαρακτηριστικά της λεηλασίας μιας πόλεως: την κλοπή, τη λαφυραγωγία, τον εμπρησμό, τους σκοτωμούς και τους βιασμούς.

«Ήταν ολοφάνερο ότι όλα αυτά αποτελούσαν μια οργανωμένη επίθεση με την πρόθεση της εκδίωξης των ραγιάδων δηλ. των Χριστιανών Οθωμανών υπηκόων απ' τα παράλια.

«Είναι ακατανόητο το ότι οι άνθρωποι εκείνοι θα μπορούσαν να έχουν στην κατοχή τους τόσο πολλά στρατιωτικά όπλα, αν δεν τους τα είχαν δώσει. Όσο για τους Χριστιανούς της παλιάς Φώκαιας, δεν προσπάθησαν ούτε για μια στιγμή να υπερασπιστούν τον εαυτό τους. Έτσι αυτό που έγινε ήταν καθαρή σφαγή.

«Διαβάσαμε στις εφημερίδες ότι η τάξη είχε αποκατασταθεί και ότι στις περιοχές για τις οποίες μιλούμε, οι Χριστιανοί δεν είχαν τίποτε πια να φοβηθούν ούτε για τον εαυτό τους, ούτε για τ' αγαθά τους. Αυτό δεν ήταν μια δήλωση χωρίς σημασία. Γιατί δεν υπήρχε πια περιθώριο για επικράτηση της τάξης. Οι περιουσίες δεν είχαν πια να φοβηθούν τίποτε, γιατί είχαν περιέλθει όλες σε καλά χέρια — στα χέρια των ληστών.»

Ακολουθεί η συνέχεια.

Όνειρο

Μέσα στα αγκαλιάσματα
και τ' αποχαιρετίσματα,
η Μάνα μεσ' τα χέρια της
φέρει ένα καλαθάκι.

Το έπλεξε, το στόλισε
με δάκρυα και αγάπη,
το γέμισε απ' ό,τι είχαμε
στο πατρικό σπιτάκι,
μ' ελπίδες και αγάπη
λίγο τυρί κι' ένα μικρό ψωμάκι

«Το γέμισα για σένανε
και πάρετο μαζί σου
στο μακρινό το δρόμο σου
αν βρεις ένα βρυσάκι
που θα' χει ολιγ' οσιό
και κρύο το νεράκι,
κάθισε να ξεκουραστείς
να φας απ' το ψωμάκι (σου)
και λίγο απ' το τυράκι.

Βάσταξε την αγάπη μας
και όλες τες ελπίδες,
σαν φυλακτό στον άγνωστο
και μακρινό σου δρόμο
Μα σαν τα χέρια άνοιξα
για να την αγκαλιάσω
κτυπά το ξυπνητήρι
ανοίγουνε τα μάτια μου
βρεγμένο μαξιλάρι
μου ξέφυγε το όνειρο
και μένει μόνο δάκρυ.

Σάββας Νικολάου από την Κυθρέα και
τώρα στις Η.Π.Α.